

Warszawa, 19.08.2021 r.

Dr hab. Maciej Kamaszewski, prof. SGGW

Instytut Nauk o Zwierzętach

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Ul. Ciszewskiego 8, 02-786 Warszawa

Tel. 22 593 66 45, e-mail: maciej_kamaszewski@sggw.edu.pl

Recenzja

Dorobku **dr inż. Sławomira Chmielewskiego**

w związku z postępowaniem w sprawie nadania stopnia **doktora habilitowanego w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych, w dyscyplinie inżynieria środowiska, górnictwo i energetyka**

Recenzja została przygotowana w oparciu o materiały przesłane przez Instytut Technologiczno-Przyrodniczy w Falentach, które zawierały:

- Uchwałę Rady Naukowej Instytutu nr 919/2021
- dokumentację dla recenzenta
- Wniosek o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
- Dane wnioskodawcy (załącznik nr 1 do wniosku)
- Kopię dokumentu stwierdzającego posiadanie stopnia naukowego doktora (załącznik nr 2 do wniosku)
- Autoreferat (załącznik nr 3 do wniosku)
- Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. z poz. 85 z późn. zm.) (załącznik nr 4 do wniosku)
- Oświadczenia współautorów (załącznik nr 5 do wniosku)
- Spis opracowań książkowych, w których cytowano publikacje, nie ujęte w zestawieniu Google Scholar, z podaniem wykazu cytowanych prac w których Wnioskodawca był autorem lub współautorem (załącznik nr 6 do wniosku).

Przekazane materiały są zgodne z wymogami Rady Doskonałości Naukowej, opisanymi w art. 221 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. Zm.) dotyczącymi wykonywania oceny formalnej wniosków w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego.

Dr inż. Sławomir Chmielewski ukończył studia z tytułem magister inżynier zootechnik na Wydziale Rolniczym Wyższej Szkoły Rolniczo-Pedagogicznej w Siedlcach w 1985 roku. W 2002 roku, na Wydziale Biologii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu Habilitant obronił pracę doktorską w zakresie nauk biologicznych pt.: „Ocena metod waloryzacji ornitologicznych w krajobrazie dolin rzecznych na przykładzie Pilicy i Mogielanki”.

Na podstawie przesłanej dokumentacji można stwierdzić, że Habilitant był zatrudniony w jednostkach naukowych w okresie od 1.11.1986 r. do 31.12.1988 r. Miejsmem zatrudnienia było Muzeum Okręgowe w Radomiu, Dział Przyrody. Od 29.10.1998 r. do chwili obecnej Wnioskodawca pełni funkcję burmistrza Gminy i Miasta Mogielnicy, będąc osobą zaangażowaną w szereg działań związanych ochroną środowiska i przyrody.

Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Pan dr inż. Sławomir Chmielewski, we wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego zgłosił osiągnięcie naukowe pt.: **„Awifauna krajobrazu kulturowo-rolniczego w aspekcie strategii zachowania środowiska przyrodniczego”**. Z dokumentacji wynika, że wniosek został złożony po raz pierwszy. W skład tego dzieła wchodzi cykl trzech, powiązanych ze sobą tematycznie, monografii naukowych, wydanych w latach 2005-2020: „Ptaki Krainy Gór Świętokrzyskich. Monografia faunistyczna”, „Ptaki środkowej Wisły” oraz „Ptaki Puszczy Kozienickiej i terenów przyległych. Monografia faunistyczna” (załącznik 4 do wniosku). Wszystkie te monografie były wydane po uzyskaniu stopnia doktora, przez wydawnictwa, które przeprowadziły pełen proces recenzji (przez dwóch samodzielnych pracowników naukowych) i zawierały ponad 30 arkuszy wydawniczych. Sumaryczna liczba punktów za monografie składające się na osiągnięcie naukowe, zgodnie z obowiązującymi listami ministerialnymi na dzień wydania monografii, wynosi 123 punkty. W dwóch pozycjach, P1 i P3 Habilitant jest pierwszym autorem, w P2 jest wymieniony jako 5 autor. Według bazy Google Scholar składowe osiągnięcia Wnioskodawcy było cytowane ponad 80 razy. Obecnie monografie, będące składowymi osiągnięcia naukowego są ogólnie dostępne w formacie pdf poprzez ResearchGate, gdzie pozycja P1 jest cytowana 14 razy. Ze względu na specyfikę osiągnięcia naukowego, stworzonego w oparciu o monografie naukowe w języku polskim z abstraktami w języku angielskim, ciężko jest jednoznacznie określić wpływ na międzynarodową społeczność naukową, wyrażoną m.in. powszechnością cytowani w takich bazach zajmujących się analizą bibliometryczną jak Web of Knowledge czy Scopus.

W załączniku 5 do wniosku Habilitant przedstawił oświadczenia współautorów, umożliwiające określenie wkładu dr inż. S. Chmielewskiego w kształtowaniu koncepcji badawczej, metodyki, prac badawczych, przygotowaniu manuskryptu i w zaangażowaniu w proces wydawniczy. Ponadto w załączniku 3 i 4 Wnioskodawca dokładnie opisał zakres wkładu własnego w opublikowanych monografiach wchodzących w skład osiągnięcia naukowego. Niestety dobrze by było, by Habilitant określił procentowy udział wkładu własnego w powstałe monografie. Rozumiem, że ze względu na specyfikę i obszerność monografii składających się na osiągnięcie naukowe, taki zabieg jest stosunkowo trudny. Na podstawie dostarczonych w dokumentacji oświadczeń można stwierdzić, że udział dr inż. Sławomira Chmielewskiego w powstanie monografii wchodzących w skład osiągnięcia naukowego był znaczny. We

wszystkich trzech monografiach Habilitant zajmował się: przygotowaniem koncepcji opracowania, napisaniem wybranych rozdziałów, przygotowaniem manuskryptu dla wydawnictwa, wprowadzeniem zmian po recenzjach, pozyskaniem środków finansowych na wydanie monografii. Ponadto w P1 i P3 Habilitant aktywnie uczestniczył w opracowaniu metodyki, gromadzeniu literatury naukowej i prowadził prace terenowe. To zestawienie wskazuje, że dr inż. Sławomir Chmielewski potrafi planować i wykonywać zadania badawcze w oparciu o założoną metodykę badawczą. Ponadto wskazuje na możliwość syntetycznego zestawienia uzyskanych wyników, przedyskutowania ich z danymi oraz opisanie w syntetyczny sposób. Wszystko to świadczy o dużej samodzielności i dojrzałości naukowej Habilitanta. Ponadto bardzo ważne znaczenie ma również umiejętność pozyskiwania środków, m.in. na publikowanie wyników badań. Wszystkie te umiejętności mają ogromną wagę i stanowią znaczące osiągnięcia dr S. Chmielewskiego w kontekście oceny osiągnięcia naukowego, będącego cyklem trzech powiązanych ze sobą monografii naukowych.

Tematyka przedstawionego do oceny osiągnięcia naukowego nawiązuje do obronionej pracy doktorskiej. Świadczy to o kontynuowaniu zainteresowań naukowych Habilitanta, które mają efekt w postaci licznych, opublikowanych prac naukowych. Jest to szczególnie istotne, jeśli weźmiemy pod uwagę, że dr inż. Sławomir Chmielewski od końca lat osiemdziesiątych nie jest pracownikiem żadnej jednostki naukowej w kraju i zagranicą, a jest osobą prywatną ściśle współpracującą z towarzystwami naukowymi i takimi jednostkami naukowymi jak Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Muzeum i Instytutem Zoologii PAN, Szkołą Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Ze względu na charakter osiągnięcia naukowego, na które składają się monografie naukowe, które przeszły proces recenzji, nie będę w tym dokumencie prowadził analitycznej oceny merytorycznej monografii oznaczonych jako P1, P2 i P3. Natomiast skupię się na analizie i znaczeniu osiągnięcia naukowego zatytułowanego „Awifauna krajobrazu kulturowo-rolniczego w aspekcie strategii zachowania środowiska przyrodniczego”. Znajdujący się w przesłanej dokumentacji Autoreferat (załącznik nr 3) zawiera wszystkie niezbędne informacje dotyczące opisu kariery naukowej oraz aktywności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej. Jednakże w tym dokumencie znajduje się jedynie wyszczególnienie, jakie dokumenty składają się na osiągnięcie naukowe, ze wskazaniem ilości punktów, cytowań oraz wkładu Habilitanta. Brakuje omówienia w sposób spójny i syntetyczny osiągnięcia naukowego. Takie omówienie, z podziałem na cel naukowy, omówienie osiągniętych wyników badań, praktycznego wykorzystania wyników czy spis wykorzystanej literatury zostało zawarte w Załączniku 4. Mimo tego zamieszczenia, omówienie najistotniejszych efektów osiągnięcia naukowego zostało przygotowane starannie, wskazując na powiązanie tematyczne wykorzystanych monografii. Uważam, że wskazane do oceny monografie, grupujące dane wieloletnie, opracowane zostały z dużym znanstwem poruszanej tematyki i zawierają klarownie sformułowane cel naukowy, oraz omówienie wyników, które zostały przedyskutowane z literaturą naukową. Jedynie pod względem formalnym, brakuje w opisanie osiągnięcia naukowego zastosowania wyjustowania tekstu, oraz w cytowaniach pojawia się angielski skrót *et al.* zamiast polskiego *i wsp.*

Celem przewodnim trzech monografii jest dostarczenie aktualnych danych dotyczących populacji ptaków na wybranych obszarach badawczych (Góry Świętokrzyskie, dolina środkowej Wisły i Puszcza Kozienicka) oraz wypracowanie metod przedstawienia wyników w taki sposób by były użyteczne podczas wykonywania procedur związanych z planowaniem przestrzennym. Prace były prowadzone od początku lat osiemdziesiątych XX wieku (P1, P3 – przełom lat 80' i 90') do XXI wieku. W P2 autorzy wykorzystali dane monitoringowe sięgające lat siedemdziesiątych XX wieku. Dotyczą one różnych siedlisk, w tym również obszarów charakteryzujących się krajobrazem kulturowym. Jak wskazuje Habilitant, ze względu na mozaikowość i urozmaicenie siedliskowe takiego krajobrazu, możliwe jest stwierdzenie wysokiej różnorodności biologicznej na badanych terenach, która może być zatracana w wyniku postępującej intensyfikacji upraw i konsolidacji małych gospodarstw rolnych. Dlatego jak wskazuje autor osiągnięcia, należy wypracować efektywne sposoby realizacji założeń zrównoważonego rozwoju w oparciu o planowanie przestrzenne, które okazuje się być dobrym narzędziem służącym ochronie przyrody. W pierwszej monografii wchodzącej w skład osiągnięcia (P1) zaprezentowano informacje o występowaniu gatunków ptaków od połowy XIX wieku do 2000 roku w obszarze Krainy Gór Świętokrzyskich, co odpowiada obszarowi obecnego województwa świętokrzyskiego. Co jest warte podkreślenia, jest to pierwsza publikacja, która w tak kompleksowy sposób przedstawia rozmieszczenie awifauny i stan zachowania populacji ptaków na tym obszarze. Jak wskazuje Habilitant, po raz pierwszy wykorzystano mieszany układ prezentowania danych kartograficznych, co może być wykorzystywane podczas opracowywaniu dokumentów planistycznych dla tego obszaru. W drugiej monografii (P2) zostały przedstawione dane dotyczące rozmieszczenia awifauny w środkowym odcinku Wisły. Jest to pierwsze opracowanie naukowe tego typu, które prezentuje tak szczegółowe dane z długiego okresu czasu. W tej monografii zastosowano prezentację wyników w okresie lęgowym i podczas zimowania. Jak wskazuje Habilitant, takie podejście pozwala na wykorzystanie danych zawartych w monografii do analiz oddziaływani inwestycji bądź do przygotowania planów zagospodarowania przestrzennego. W trzeciej monografii (P3) wchodzącej w skład osiągnięcia naukowego, przedstawiono występowanie gatunków pospolitych na mapach oddziałowych Puszczy Kozienickiej, natomiast gatunków rzadkich na mapach punktowego rozmieszczenia. Ponadto przy tych analizach uwzględniono dynamikę rozmieszczenia w zależności od pory roku oraz porównano obecne rozmieszczenie gatunków z danymi historycznymi. To powoduje, że publikacja P3 jest pierwszym i tak cennym źródłem informacji o rozmieszczeniu awifauny w obrębie Puszczy Kozienickiej i obszarów przyległych. Podsumowując osiągnięcie naukowe, Habilitant wskazał na konieczność przygotowania, podczas tworzenia aktów planistycznych, opracowania ekofizjograficznego oraz dokumentów związanych z strategiczną oceną oddziaływania na środowisko. Przedstawione do oceny dzieło może stanowić źródło informacji, na temat bioróżnorodności ptaków w opisywanych obszarach, podczas opracowywania strategii zagospodarowania przestrzennego. Zwłaszcza, że ochrona przyrody na obszarach wiejskich będzie wymagała zintegrowanych działań, opierających się na interdyscyplinarnym podejściu do planowania przestrzennego i oceny oddziaływania na środowisko.

Po zapoznaniu się z monografiami wchodzącymi w skład osiągnięcia naukowego, moje wskazania najbardziej istotnych wyników prezentowanych w monografiach oraz ich znaczenia

dla rozwoju dyscypliny naukowej są zbieżna z tymi, które zostały przedstawione w załącznikach do wniosku przez Habilitanta. Szczególnie istotne wydaje się przedstawienie danych kartograficznych z badanych obszarów, uwzględniając zmiany sezonowe oraz zmiany rozmieszczenia gatunków na przestrzeni czasu. Wszystkie te opracowania po raz pierwszy, w tak kompleksowy sposób, prezentują awifaunę Krainy Gór Świętokrzyskich, środkowej części Wisły i Puszczy Kozienickiej wraz z obszarami przyległymi. Wydaje się, że te dokumenty mają kolosalne znaczenie, dla opracowywania dokumentów strategicznych dla tego obszaru bądź analizy oddziaływania na środowisko. Dlatego stwierdzam, że przedstawione przez habilitanta osiągnięcie naukowe, mimo ograniczonego zasięgu oddziaływania na światową naukę, jest bardzo istotne z punktu widzenia poznania regionalnych zasobów przyrodniczych oraz może być wykorzystane do opracowania skutecznych strategii ochrony środowiska. Ponadto wartość naukowa przedstawionych monografii jest wysoka i wnosi nowe informacje w zakresie podejmowanej przez Habilitanta problematyki badawczej. Podsumowując stwierdzam, że **cykl monografii przedstawiony przez dr. Sławomira Chmielewskiego jest osiągnięciem naukowym, który wnosi znaczny wkład w obszar dyscypliny inżynieria środowiska, górnictwo i energetyka i spełnia wymogi art. 16, ust. 1 i 2 Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki.**

Ocena pozostałego dorobku naukowego

Dorobek naukowy i zawodowy Pana dr inż. Sławomira Chmielewskiego, po wyłączeniu monografii wchodzących w skład osiągnięcia naukowego oraz rozdziałów z tej monografii, obejmuje 5 prac w czasopismach posiadających Impact Factor (IF), 4 prace recenzowane w czasopismach w języku angielskim, 62 prace recenzowane w czasopismach w języku polskim, 5 recenzowanych rozdziałów monografii w języku polskim, 11 rozdziałów nierecenzowanych w książkach w języku polskim, 1 książkę w języku polskim, 29 publikacji popularnonaukowych oraz 84 twórczych prac zawodowych (np. ekspertyzy). W sumie Habilitant w momencie złożenia wniosku miał 214 pozycji w dorobku. Łącznie 102 pozycje zostały opublikowane przed doktoratem, a 112 po doktoracie. Jak wskazuje Habilitant łączny uzyskany Impact Factor wyniósł 4,545, a suma punktów ministerialnych 584 (po wyłączeniu monografii). Analiza bazy Scopus wykazała, że dr inż. Sławomir Chmielewski ma wymienione 3 publikacje na łączną sumę punktów 100 i 2,908 IF, 5 cytowań oraz indeks H na poziomie 1. Natomiast według bazy web of Science jest autorem 4 publikacji, które były cytowane 6 razy, a indeks H wynosi 1. Według innych baz, dane bibliometryczne habilitanta są wyższe. I tak według informacji zamieszczonych w Załączniku 6, oraz danych z bazy Google Scholar, indeks H Habilitanta wynosi 10 przy ponad 500 cytowaniach. Analiza przedstawionego dorobku wykazała, że dr inż. S. Chmielewski po doktoracie był pierwszym autorem w 22 pozycjach literaturowych, w tym 3 angielskojęzycznych posiadających IF (według bazy Web of Science). Wydaje się na pierwszy rzut oka, że taka aktywność naukowa nie jest wysoka, jednakże po uwzględnieniu, że od ponad 30 lat Habilitant nie jest pracownikiem naukowym, oraz że koncentruje się na rozmieszczeniu gatunków ptaków w skali lokalnej, uzyskane dane bibliometryczne są jak najbardziej satysfakcjonujące. Na podkreślenie zasługuje fakt, że problematyka badawcza poruszana w tych publikacjach jest tematycznie związana z tematyką osiągnięcia naukowego i nawiązuje do aktywności naukowej Habilitanta, zapoczątkowanej podczas studiów. Ponadto dr inż. Sławomira Chmielewskiego aktywnie uczestniczy na forum krajowym w konferencjach

przyrodniczych, dotyczących ornitologii czy ochrony przyrody. Podczas swojej aktywności naukowej wygłosił 24 wykłady plenarne i 9 wykładów na zaproszenie podczas różnych konferencji. Oczywiście wymienione wcześniej parametry naukometryczne nie są kluczowym wskaźnikiem wartości osiągnięcia naukowego poddanego ocenie, czy całego dorobku. Wskazują one jednak na istotność prowadzonych badań dla międzynarodowej społeczności naukowej oraz wskazują na sposób postrzegania dorobku przez naukowców, a tym samym jego znaczenie dla rozwoju danej dyscypliny badań.

Na podstawie tych danych, uznaję wpływ dorobku naukowego Habilitanta na międzynarodową naukę za niski, jednak na forum krajowym i na dyscyplinę, którą reprezentuje wpływ ten można uznać za wysoki, a jego dorobek za rozpoznawalny.

Analizując inne aspekty aktywności naukowej dr inż. Sławomira Chmielewskiego, należy zwrócić uwagę, że był w okresie przed uzyskaniem stopnia doktora 2 razy autorem projektu w ramach funduszy GEF/SGP oraz EkoFunduszu i 1 raz wykonawcą projektu, natomiast po uzyskaniu stopnia doktora, w latach 2012-2015, uczestniczył w projektach realizowanych przez Instytut Technologiczno-Przyrodniczy w Falentach jako wykonawca. Ponadto był członkiem aż 9 organizacji naukowych, przy czym obecnie jest w 2 aktywnym członkiem.

Ocena dorobku dydaktycznego, organizacyjnego i współpracy międzynarodowej

Mimo, że Habilitant nie jest obecnie pracownikiem naukowym, od początku swojej działalności aktywnie uczestniczy w procesie dydaktycznym. W 1985 roku, po ukończeniu Studium Pedagogicznego przy Wyższej Szkole Rolniczo-Pedagogicznej w Siedlcach, prowadził działalność dydaktyczną, popularyzatorską i wychowawczą w Uniwersytecie Ludowym ZSMP Turno koło Białobrzegów, w Muzeum Okręgowym w Radomiu oraz w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Mogielnicy. Ponadto przed uzyskaniem stopnia doktora realizowała zadania promotora pomocniczego przy 3 pracach magisterskich, a po obronie doktoratu w 1. Ponadto był promotorem 1 pracy inżynierskiej i 1 magisterskiej.

Bardzo bogata jest aktywność organizacyjna Habilitanta. Od czasów studenckich aktywnie angażował się w studencką aktywność naukową, tworząc na uczelni na której studiował, podstawy zorganizowanej działalności agend studenckich. Od 1996 roku do czasów obecnych jest redaktorem naczelnym czasopisma naukowego Kulon. Uczestniczył jako ekspert w komisjach oceniających wnioski o dofinansowanie w ramach Osi Priorytetowej V i II.4 PO Infrastruktura i Środowiska. Ponadto jest autorem 128 opracowań, raportów oddziaływania na środowisko, ekspertyz sądowych, inwentaryzacji przyrodniczych i innych. Współpracował również jako ekspert z Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych.

Z innych aktywności należy podkreślić, że podczas swojej działalności naukowej Habilitant odbył staże naukowe, w Rosji (blisko 3 tygodnie) i Instytucie Technologiczno-Przyrodniczym w Falentach (łącznie 4 tygodnie). Ponadto wykonuje recenzje do czasopism naukowych krajowych i zagranicznych.

W moim odczuciu, mimo że na podstawie danych bibliometrycznych aktywność Habilitanta na poziomie dydaktycznym i współpracy naukowej jest niska, ale jak już

podkreślałem wcześniej, dr inż. Sławomir Chmielewski nie jest pracownikiem naukowym, dlatego ta sfera aktywności, która została przedstawiona w Załączniku nr 3 może zostać uznana za satysfakcjonującą bądź wysoką. Natomiast na szczególną uwagę zasługuje **bardzo wysoka aktywność na poziomie organizacyjnym**, a szczególnie aktywność wynikająca ze współpracy z otoczeniem gospodarczym i społecznym, czego wynikiem są liczne ekspertyzy przyrodnicze. Pozwala to stwierdzić, że wysoka aktywność Habilitanta w propagowaniu postaw proekologicznych i działalności na rzecz ochrony środowiska i przyrody pozwoliła na wypracowanie dobrych praktyk w doradztwie rolniczym i przyrodniczym oraz umożliwiły zorganizowanie obszarów chronionych. Od momentu wybrania Habilitanta na Burmistrza Gminy i Miasta Mogielnica te postawy proekologiczne wprowadza w życie, na co wskazują liczne inicjatywy wymienione w Załączniku nr 3.

Wniosek końcowy

Podsumowując, stwierdzam że przedłożony przez dr inż. Sławomira Chmielewskiego spójny tematycznie cykl 3 monografii naukowych spełnia warunki osiągnięcia naukowego. Uwzględniając wysoką aktywność naukową i organizacyjną Pana Doktora, mimo, że nie jest pracownikiem jednostki naukowej, to można stwierdzić, że wkład w rozwój dyscypliny inżynieria środowiska, górnictwo i energetyka jest znaczny. Analiza przedstawionej dokumentacji pozwala stwierdzić, że Habilitant wykazuje się istotną aktywnością naukową spełniając kryteria określone w art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.). Również pozostałe elementy działalności dr inż. Sławomira Chmielewskiego pozwalają uznać, że Habilitant jest przygotowany do podjęcia samodzielnej pracy badawczej.

Wnoszę zatem o nadanie dr. Sławomirowi Chmielewskiemu stopnia naukowego doktora habilitowanego w reprezentowanej przez Niego dziedzinie i dyscyplinie.

dr hab. Maciej Kamaszewski, prof. SGGW

